DEDE KORKUT HİKAYELERİ

OKTAY KURT 10/D 175

ASıL ADı
"KITAB-ı DEDE KORKUT ALÂ LISAN-ı TAIFE-I OĞUZAN"
(OĞUZLARıN DILIYLE DEDE KORKUT KITABı)

İSLAM ÖNCESINI VE SONRASıNıNDA TÜRKLERIN YAŞAYıŞıNı, DILINI, TARİHİNİ, EDEBIYATINI VE KÜLTÜRÜNÜ İÇERİR.

KITAP,12 DESTANÎ HIKAYE ILE BAŞ TARAFıNDA BULUNAN VE KORKUT ATA'NıN EFSANEVI KIŞILIĞINE ILIŞKIN BIR ÖNSÖZDEN MEYDANA GELIR.

BUGÜNE KADAR IKI YAZMA NÜSHASı ELE GEÇIRILMIŞTIR. BIRINCISI DRESTEN KRAL KITAPLıĞı’NDA BULUNMUŞ OLAN 12 HIKAYEDEN IBARET TAM NÜSHADıR. İKINCISI VATIKAN KITAPLıĞı’NDA BULUNAN 6 HIKAYELIK EKSIK NÜSHADıR.

VATıKAN NÜSHASıNıN ILK SAYFASı

VATIKAN NÜSHASI
VATIKAN YAZMASINDA KISA BIR GIRIŞ VE ALTI ÖYKÜ VARDIR:

Hikayet-i Han Oğlu Boğaç Han

Hikayet-i Bamsı Beyrek

Hikayet-i Salur Kazan'ın Evi Yağmalanduğudur

Hikayet-i Kazan Begün Oğlu Uruz Han Tutsak Olduğudur

Hikayet-i Kazılık Koca Oğlu Yegenek Bey

Hikayet-i Taş Oğuz İç Oğuz'a Asi Olup Beyrek Vefatı

DRESTEN NÜSHASıNıN ILK SAYFASı

DRESDEN NÜSHASı
DRESDEN YAZMASı KıSA BIR GIRIŞ VE 12 ÖYKÜDEN OLUŞUR.

Dirse Han Oğlu Boğaç Han

Kam Büre Bey Oğlu Bamsı Beyrek

Duha Koca Oğlu Deli Dumrul

Kazılık Koca Oğlu Yegenek

Begin Oğlu Emren

Salur Kazan'ın Evi Yağmalanması

Kazan Bey Oğlu Uruz'un Tutsak Olması

Kanlı Koca Oğlu Kanturalı

Basat'ın Tepegöz'ü Öldürmesi

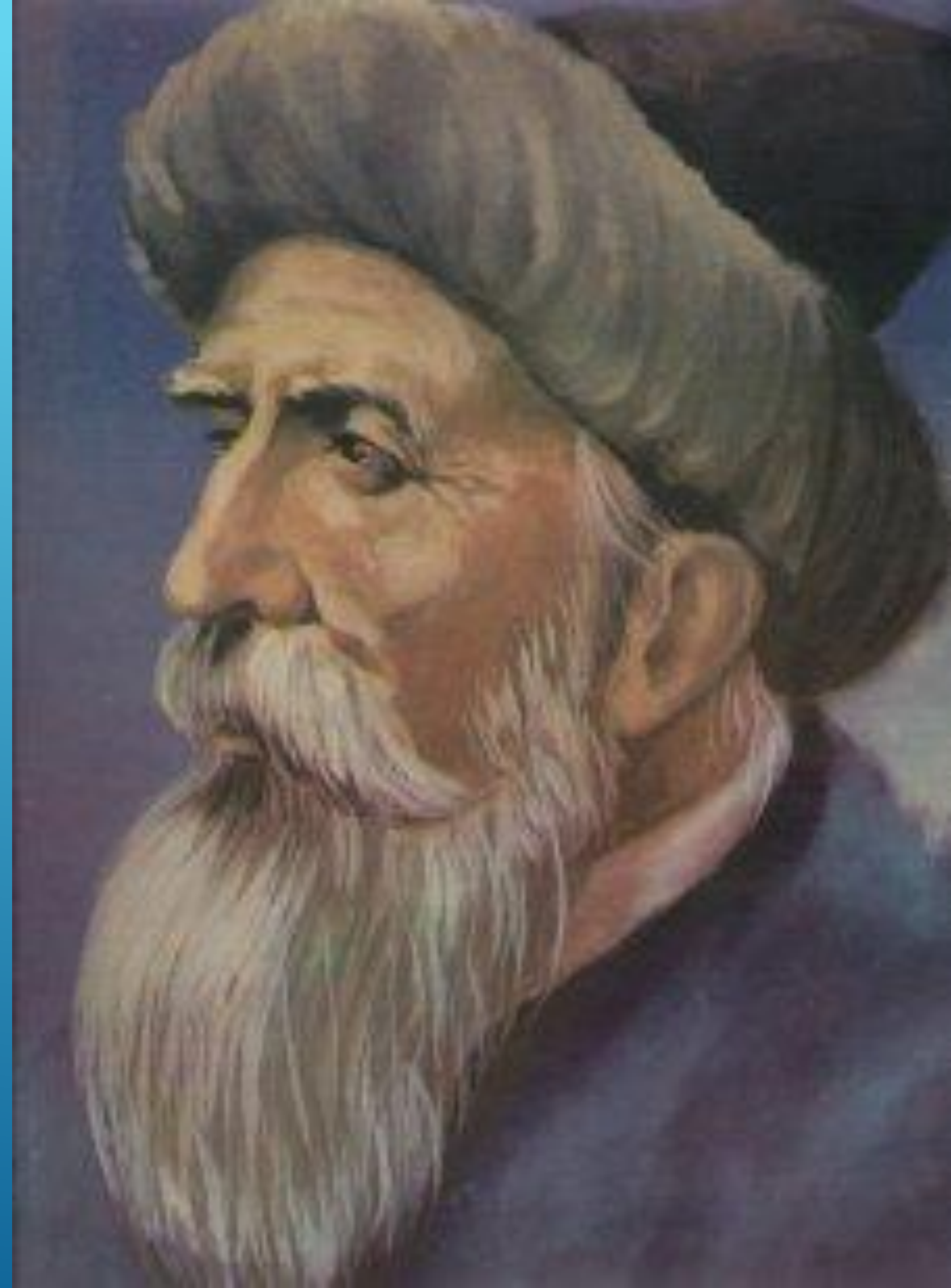
Uşun Koca Oğlu Segrek

Salur Kazanın Tutsak Olup Oğlu Uruz'un Çıkarması

İç Oğuz'a Taş Oğuz Asi Olup Beyrek Öldüğü

DEDE KORKUT KITABıNıN MUKADDIME BÖLÜMÜNDE, ONDAN ŞÖYLE BAHSEDILIR.

Rasul aleyhisselam zamanına yakın Bayat boyundan Korkut Ata derler bir er ortaya çıktı. Oğuz'un o kişi tam bilicisiydi. Ne derse olurdu. Gaibten türlü heber söylerdi. Hak Taala O'nun gönlüne ilham ederdi.

KORKUT ATA OĞUZ KAVMININ MÜŞKÜLÜNÜ HALLEDERDI.

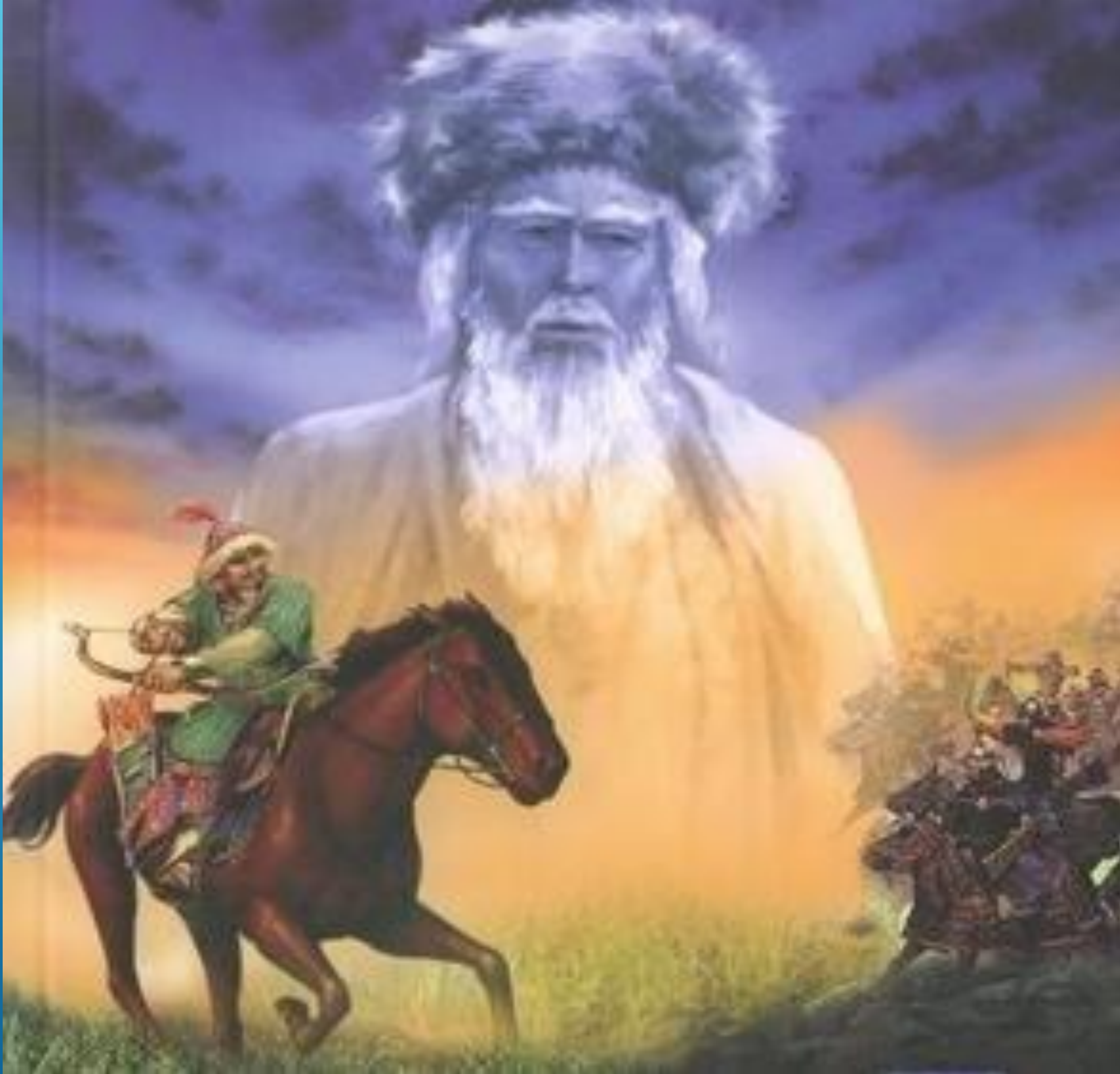
HER NE IŞ OLSA KORKUT ATA'YA DANıŞMAYıNCA YAPMAZLARDı.

HER NE BUYURSA KABUL EDERLERDI. SÖZÜNÜ TUTUP TAMAM EDERLERDI.

Oğuz boylarının başı derde girdiğinde veya sevinçli bir durumu olduğunda "Oğuz Bilicisi" Dede Korkut'a danışılır; o ne derse o yapılırdı. Çocuklara isim konulacağı zaman Dede Korkut çağrılırdı.

DEDE KORKUT HER HIKAYENIN SONUNDA BOY BOYLAR, SOY SOYLAR; KAHRAMANLARA DUA EDER VE BAZEN ONLARA NAM VERIRDI. DEDE KORKUT'UN BIRKAÇ HIKAYEDE, MÜŞKÜL IŞLERI HALLETMEK IÇIN ORTAYA ÇıKTıĞı DA OLURDU.

OZANLARıN PIRI" VEYA "OZANLARıN BAŞı" OLARAK DA BILINEN DEDE KORKUT'UN, HZ. MUHAMMED´IN HAYıR DUASıNı ALDıĞı VE OĞUZLAR'A İSLÂM DININI ÖĞRETTIĞI DE BU RIVAYETLERLE GÜNÜMÜZE KADAR ULAŞMıŞTıR.

RIVAYETLERE GÖRE ONUN ÖLÜMÜ BILE EVLIYALıĞıNı, BILGE KIŞILIĞINI GÖSTERMEKTEDIR: ÇEŞITLI TÜRK BOYLARıNıN KANAATINE GÖRE O, RÜYASıNDA MEZARıNıN HAZıRLANDıĞıNı GÖRMÜŞ VE GITTIĞI HER YERDE ÖLECEĞI ONA RÜYASıNDA BILDIRILMIŞTIR.

Seyhun Irmağı'nın Aral Gölü'ne döküldüğü yerin yakınlarında, ırmağın üzerine hırkasını sererek orada ruhunu Allah'a teslim etmiştir. Bugün pek çok yerde onun mezarının olduğu söylenmektedir

HIKAYELERININ YAYıLDıĞı ALAN

ESERE GÖRE OLAYLAR KAFKASYA, KUZEYDOĞU ANADOLU, (KARS, PASINLER, BAYBURT, TRABZON) BÖLGESINDE GEÇER. OĞUZLARıN OTURDUKLARı YERLER OĞUZ ILI ADı ILE GÖSTERILIR. KÂFIR ILLERI ISE GÜRCÜ, ABAZA, TRABZON RUM ÜLKELERIDIR.
OĞUZLAR GÖÇEBE OLDUKLARı IÇIN SıNıRLARı AÇıK OLARAK BELIRLI DEĞILDIR. IX VE XI. YÜZYıLLAR ARASıNDA OĞUZLARıN SIR-DERYANıN KUZEYINDEKI KOMŞULARı OLAN PEÇENEK VE KıPÇAKLARLA ILIŞKILERI VE SAVAŞLARıNıN DA YER ALDıĞı HIKAYELER DE VARDıR

1000 TEMEL ESER

DEDE KORKUT KİTABI

Muharrem Ergin

DEVLET KİTAPLARI

Hikayelerdeki Zaman

Hikayelerin meydana getirilmesi ile yazıya geçirilmesi zamanları birbirinden ayrıdır. Eski çağlarda yaşanmış, halkın ve ozanların ortak çabalarıyla gelişmiş sözlü edebiyat halinde yaşayarak XV ve XVI. Yüzyıllar arasında yazıya geçirilmiştir. Kitabı, eski Oğuz destanî geleneğini çok iyi düzenleyip yazmış olması ihtimali yüksektir.

bilen, zevki ve sanat kabiliyeti yüksek bir ozanın

KITAPTAKI HIKAYE ADLARı

1.Dirse Han Oğlu Boğaç Han'ın Destanı
2.Salur Kazan'ın Evinin Yağmalanması Destanı
3.Kam Büre Oğlu Bamsı Beyrek Destanı
4.Kazan Bey Oğlu Uruz Bey'in Destanı
5.Duha Koca Oğlu Deli Dumrul Destanı
6.Kanlı Koca Oğlu Kan Turalı'nın Destanı
7.Kazıklı Koca Oğlu Yiğenek'in Destanı
8. Tepegözü Öldüren Basat'ın Destanı
9. Begil Oğlu Emren'in Destanı
10.Uşun Koca Oğlu Segreg'in Destanı
11.Salur Kazan Oğlu Uruz'un Destanı
12.Dış Oğuz'un İç Oğuz'a Savaşı

KONULAR BAKıMıNDAN

4 gruba ayırabiliriz.

1. Oğuzların kâfirlerle savaşlarını anlatanlar: 2,4,7,9,10,11
2. Oğuzların kendi aralarında yaptıkları savaşları anlatanlar: 1, 12
3. Aşk maceralarını ele alan hikayeler: 3,6
4. Mitolojik unsurları taşıyan hikayeler: 5,8

DİRSE HAN OĞLU BOĞAÇ HAN:

Toy edilirken Karatağ'a oturtulan ve çocuğu olmayan Dirse Han'ın bir oğlu olur ve Bayındır Han'ın boğasını öldürdüğü için Dede Korkut tarafından "Boğaç Han" olarak adlandırılır,bey olur.Dirse Han'ın 40 yiğidi, oğlanı babasına kötüler.Babası avda oğlunu oklar.Annesinin sütü ve kırçiçeği oğlanın yarasına derman olur.Oğlan, kırk yiğit tarafından kaçırılan babasını kurtarır.Dirse Han oğluna taht verir.

SALUR KAZANIN EVİNİN YAĞMALANMASI:

Salur Kazan,oğlu Uruz Han'ın uyarısına rağmen, Oğuz beyleriyle ava çıktığı sırada, evine üç yüz yiğidi ve Uruz'u bırakmasına rağmen düşman gelir.Eşini,gelinini ve oğlunu esir alır.Gördüğü rüya üzerine avdan dönen Salur Kazan, düşman ellerine gider.On bin koyununu düşmana vermeyen çoban da (o istemese de) kendisiyle gelir.Oğuz beyleriyle birlikte düşmanı yener ve yurtlarına dönerler.

KAM BÜRE BEG OĞLU BAMSİ BEYREK:

Bayındır Han'ın Oğuzları topladığı sohbete tüm beylerin oğullarıyla gelmesi üzerine, Büre Bey üzülür.Oğuz beyleri, Büre Bey için bir oğul, Bican Bey'e de doğacak oğlana vermesi için bir kız dilerler.Doğan oğlan büyüdükten sonra kendisine hediye getiren bezirgânları kafirlerden kurtarır ve "Bamsi Beyrek" adını alır.Banı Çiçekle evleneceği gece kafirler düğünü basarak Bamsi'yi esir alır.Banı Çiçek'in abisi Deli Karçar'a Yalancı oğlu Yaltacık'ın kanlı bir gömlek getirip "Bamsi öldü." demesiyle Banı Çiçek Yaltacık'a verilir.Düğün gecesi esir bulunduğu kaleden,tekürün kızının yardımıyla kaçan Bamsi, yaşadığını Bani Çiçek'e bildirir.Sonra düğün yapılır.

KAZAN BEYİN OĞLU URUZ BEYİN TUTSAK OLMASI HİKÂYESİ:

Kazan Bey, oğlunun henüz bir kan akıtıp, baş kesip isim sahibi olamayışına üzüldüğünü bildirir.Oğlu da babasından nasıl savaş edildiğini, kan döküldüğünü kendisine öğretmesini ister.Kazan Han bunun üzerine oğlunu ava çıkarır, bu sırada düşman gelir ve Kazan Han savaşmaya başlar.Oğluna sadece izlemesini söylemesine rağmen oğlan babasına fark ettirmeden savaşır.Babası, oğlunu bulamaz;evde de göremeyince düşmanla savaşılan yere gelir.Oğlunun kılıcını görünce onun esir düştüğünü anlar.Düşmanla tek başına savaşa giden Kazan Bey, yenilir.Bunun üzerine Hatun kırk kızla ve diğer Oğuz beyleriyle kafirleri yener.Oğuzlar yurtlarına dönerler.

KOCA DUHA OĞLU DELİ DUMRUL HİKÂYESİ:

Duha Koca oğlu Deli Dumrul, bir kuru çayın üstüne köprü diker, geçenden de geçmeyenden de akçe alır.Bunun sebebini de erliğinin, yiğitliğinin yayılması olarak açıklar.Köprü üstünde birinin ölmesi üzerine Deli Dumrul, bu yiğidin canını alan Azrail'in gelip kendisiyle savaşmasını ister.Bu başkaldırı üzerine Allah, Azrail'i Deli Dumrul `un canını alması için yollar.Deli Dumrul, Azrail'i bir türlü yakalayamaz ve Allah'ın birliğine iman eder.Bir can getirmesi şartıyla canı bağışlanacak olur. Annesi de babası da can vermeyi kabul etmez.Artık öleceğine inanan Deli Dumrul, karısıyla helalleşmeye gider.Karısının kendisine canını vermesini istemesi üzerine Allah'a "Ya ikimizin canını de canını al ya ikimizi de yaşat." der.Allah ikisine de 140'ar yıl ömür verir.Annesi ve babasının da canını alır.

KANLI KOCA OĞLU KAN TURALI HİKÂYESİ:

Kanlı Koca adında bir Oğuz eri kahraman oğlu Kan Turalı'ya onu evlendirmek istediğini söyler.Ancak oğlan, aradığı kadar kahraman, gözü pek bir kız bulamaz.Babası arar ve Trabzon tekürünün kızının tam oğlunun istediği gibi bir kız olduğuna kanaat getirir.Bir aslanı, bir boğayı ve bir deveyi öldürmek şartıyla verilecek olan kızı, Kan Turalı bu şartları gerçekleştirerek alır. Evlendikleri gece kafirlerin saldırısına uğrar ve savaşırlar. Savaş devam ederken Selcen Hatun eşini arar, bulamaz. Bulduğu yerde de yardım eder. Selcen Hatun'un düşmanı yendiği için övüneceğini düşünen Kan Turalı, Selcen'i öldürmeye karar verir. Ok çekerler; ancak Selcen, okunun başındaki demiri çıkartmıştır. Selcen'i böylece deneyen Kan Turalı ve Selcen, yurtlarına dönerler.

KAZICIK KOCA OĞLU YİĞENEK HİKÂYESİ:

Bayındır Han'ın İç Oğuz beylerini sohbete çağırdığı bir gün, aralarından Kazılık Koca denilen bir bey Bayındır Han'dan akın ister. İzin alınır, Kazılık Koca yararlı ihtiyarlarla birlikte Karadeniz kenarındaki bir kaleye gider. Kalenin Tekürü Kazılık Koca'yı aklar ve esir alır. 16 yıl esir kalan Kazılık Koca'nın 16 yaşına gelmiş olan oğlu Bayındır Han'a giderek babasını kurtarmaya gideceğini söyler. Yanına 24 sancak beyini de alır. Yola çıkmadan gördüğü rüyada Dede Korkut'tan öğütler alan Yiğenek, Allah'a sığınıp dualar ederek tekürü yener. Babasını kurtarır.

BASAT'IN TEPEGÖZÜ ÖLDÜRMESİ HİKÂYESİ:

Basat, Uruz Bey'in Oğuzlar'ın göçü sırasında düşürülüp bir aslan tarafından büyütülen oğludur. Uruz'un çobanı Oğuzlar'ın yaylaya göç ettikleri sırada bir peri kızıyla çiftleşir. Peri kızı, bunun acısını Tepegöz'ü (çobandan olan çocuğu) Oğuzlar'ın içine salarak çıkarır. Tepegöz, çocukların kulaklarını, burunlarını yer; adamları yiyerek öldürür. Basat'ın kardeşi Kıyan Selçuk da Tepegöz yüzünden ölmüştür. Basat gider ve kardeşi uğruna Tepegöz ile savaşır. Önce gözünü yok eder;sonra da öldürür.

BEGİL OĞLU EMREN'İN HİKÂYESİ:

Bayındır Han, Gürcistan'dan haraç olarak bir kılıç, bir çomak, bir at geldiğini görünce kızar. Bunları yiğitlere, boylara veremeyeceğini söyler. Dede Korkut, bu üç haracın da bir yiğide verilmesi yönünde akıl verir. Begil Yiğit, bunları kabul eder. Haraçları alan Begil Yiğit, Gürcistan sınırına yerleşir. Oğuz'a geldiğinde Kazan Bey'in Begil Yiğide avda hünerli olduğunu; ancak bu hünerin ata bağlı olduğunu söylemesi üzerine darılır. Oğuzlara başkaldırışından onu ancak karısı döndürür ve ava çıkmasını söyler. Av sırasında sağ uyluğunu kıran Begil, bunu bir süre saklar. Açıklaması üzerine Tekür bunu duyar ve Oğuz üstüne yürür. Begil oğlu Emren direnir. Allah ona kırk er gücü verir, böylece kafirler yenilir.

Dede Korkut hikâyelerindeki tüm kahramanların aile, toplum ve insan sevgisini ön planda tutması, millet olarak ahlâk ve yaşam anlayışımızı göstermesi bakımından önemlidir.

AK SAKALI İHTİYAR:

- **Destanlarda hakanların akıl danışıp öğüt diledikleri gün görmüş yaşlılar vardır.Derin tecrübeli bu kimseler, geç hakanlara yol ve iz gösterirler.Bu, Türklerin alimlere mukaddes insan gözüyle bakıp ilme değer verdiklerini gösterir.**
- **Boğaç Han da Hızır olarak geçer.**

At : Destanlarda önemli bir konuma sahiptir. Bunun tema elinde göçebe kültürün yarattığı zorlayıcı koşullar vardır.

Ata bir tür dinsel totem özelliği kazandıran şamanist inançtır. At, kahramanın başarıya ulaşmasında en etkin güçtür.Sahibini korur, ona yol gösterir, tehlikelere karşı uyarır.

DERS: TÜRK EDEBIYATI
ÖĞRETMEN: NEŞE ŞENTÜRK

BENİ DİNLEDİĞİNİZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİM ☺

K.M.Y.A.L